

Посольство
Великої Британії
в Україні

STABILIZATION
SUPPORT SERVICES

ЗВІТ

про роботу радників з питань
внутрішньо переміщених осіб

за період
з 1 по 31 березня 2018 року

ЗМІСТ

I. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОГРАМУ

II. КЛЮЧОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ПРОГРАМИ ЗА ЗВІТНИЙ ПЕРІОД

III. АДВОКАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ РАДНИКІВ

3.1. ЗАХОДИ, НАВЧАЛЬНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ПРОГРАМИ

3.2. МОНІТОРИНГОВА ТА АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

3.3. НОРМОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

IV. АНАЛІЗ ЗВЕРНЕНЬ ЗА ЗВІТНИЙ ПЕРІОД

V. ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Скорочення (у порядку появи у тексті):

- Програма – Програма "Радник з питань внутрішньо переміщених осіб"
- ВПО – Внутрішньо переміщена особа(и)
- Мінсоцполітики – Міністерство соціальної політики України
- МТОТ – Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України
- ПФУ – Пенсійний фонд України
- ОТГ – Об'єднані територіальні громади
- ОДА – Обласна державна адміністрація
- АТО – Антитерористична операція
- НУО – Неурядова організація
- УПСЗН – Управління праці та соціального захисту населення
- ГО – Громадська організація
- БФ – Благодійний фонд
- ООН – Організація Об'єднаних Націй
- УВКБ ООН – Управління Верховного комісара ООН у справах біженців
- ВРУ – Верховна Рада України
- ЄІБД ВПО – Єдина інформаційна база даних про внутрішньо переміщених осіб
- КПВВ – Контрольний пункт в'їзду-виїзду
- КМУ – Кабінет Міністрів України

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОГРАМУ

Програма "Радник з питань внутрішньо переміщених осіб" (далі – Програма), реалізується організацією "Stabilization Support Services" за фінансової підтримки Уряду Великої Британії у рамках проекту "Подолання соціальних наслідків конфлікту на Донбасі та незаконної анексії Криму за допомогою державних структур в Україні та громадянського суспільства".

До Програми залучено 26 радників з питань внутрішньо переміщених осіб (далі - ВПО), що були обрані на підставі прозорого конкурсу та працюють при департаментах обласних державних адміністрацій системи соціального захисту населення України. По два радники представлені на регіональних рівнях (Донецька та Луганська області), четверо - на центральному (Міністерство соціальної політики України і Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України) та по одному раднику в інших областях України, які охоплює Програма.

Радники разом з Міністерством соціальної політики України (далі – Мінсоцполітики), Міністерством з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України (далі – МТОТ) та місцевими органами виконавчої влади розв'язують проблемні питання ВПО на місцях.

За даними структурних підрозділів соціального захисту населення, обласних та Київської міських державних адміністрацій на 26 березня 2018 р. взято на облік 1 491 528 ВПО, або 1 217 071 сім'ю із Криму та Донбасу¹.

¹ <http://www.msp.gov.ua/news/15003.html>

II. КЛЮЧОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ПРОГРАМИ ЗА ЗВІТНИЙ ПЕРІОД

Протягом звітного періоду радники надали 1 533 послуги.

У партнерстві з Українським католицьким університетом було проведено цикл з п'яти тренінгів (у Харкові, Києві, Львові, Рівному та Івано-Франківську) на тему захисту персональних даних для працівників державних соціальних служб. У заходах взяли участь представники департаментів та управлінь соціального захисту населення, Пенсійного фонду України (далі – ПФУ), об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ) та МТОТ.

Також Програма ініціювала у Києві 4 заходи "Не нашкодь", на яких працівників МТОТ, ПФУ, Міністерства фінансів України, Мінсоцполітики, ОТГ та департаментів соціального захисту населення ОДА навчали як ефективно допомагати постраждалим від війни і при цьому уникати можливих негативних наслідків.

Радники регіонального рівня провели 26 лекцій з конфліктної чутливості "Конфліктна чутливість в контексті розробки регіональних планів реалізації Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року" у всіх областях, які охоплює Програма.

У рамках співпраці з Уповноваженим Президента України з питань реабілітації учасників АТО, які одержали поранення, контузію, каліцтво або інші захворювання під час участі в АТО, задокументовано та проаналізовано кейси 74 осіб, що були незаконно ув'язнені на тимчасово непідконтрольних територіях. 15 справ підготовлено для подання до Міжнародного кримінального суду.

1. Підвищення рівня знань представників неурядових організацій

Радниками було проведено 55 зустрічей з представниками неурядових організацій (далі - НУО).

218 представників НУО отримали консультації від Програми.

В рамках підписаного Меморандуму² протягом березня 2018 р. радниками було проаналізовано 22 кейси. Більшість запитів стосувалися призначення адресної допомоги ВПО, пенсійних виплат та пересилки пенсійних справ. Радники врегулювали 13 кейсів, решта випадків перебуває в роботі.

2. Інформування працівників УПСЗН

За звітний період 249 службовців управлінь праці та соціального захисту населення (далі - УПСЗН) отримали консультації від радників Програми.

² Тресторонній Меморандум про співпрацю і взаєморозуміння було підписано 6 жовтня 2017 р. між МТОТ, ГО "Донбас СОС" та Програмою.

3. Комунікаційні активності

На основі настільної антидискримінаційної гри "Переселенська блуканина" Програмою було розроблено та поширено онлайн версію гри. У результаті було залучено аудиторію більше ніж 10 000 осіб.

До четвертої річниці початку конфлікту на Донбасі Програмою підготовлено медіа кампанію "Відомі українці з Донбасу". Відповідні банери було поширено у соціальній мережі Facebook. Кампанія охопила аудиторію більше, ніж 40 000 осіб. Також банери були встановлені у Києві у форматі вуличних сітілайтів.

Триває медіа підтримка інтерв'ю з працівниками УПСЗН у регіонах України. Протягом звітнього місяця опубліковано 3 інтерв'ю, ще 9 планується опублікувати у квітні 2018 р.

Для ВПО із вадами зору оптимізовано сайт організації <http://sss-ua.org/>. Встановлено плагін, який читає тексти та дозволяє збільшувати розмір тексту на екрані.

III. АДВОКАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ РАДНИКІВ

Для врегулювання актуальних питань соціального захисту ВПО та проблемних питань, що з'являються внаслідок внесення змін до законів та постанов стосовно ВПО, радники Програми розробляють актуальні пропозиції для органів влади, проводять консультації з неурядовими організаціями та здійснюють адвокацію серед громадян.

3.1. ЗАХОДИ, НАВЧАЛЬНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ПРОГРАМИ

У березні 2018 р. радники Програми надавали роз'яснення, листи та експертні висновки з питань поновлення порушених прав ВПО та щодо правильного застосування норм права із соціального захисту. Підготовлено 53 тематичні документи. Також радники Програми організували або взяли участь як тренери у 25 навчальних зустрічах з передачі досвіду (тренінги, лекції, семінари, воркшопи). Учасниками таких навчальних зустрічей загалом стали 593 фахівці (з них – 73 % жінок). Загальна кількість заходів, до яких долучилися радники, у березні становить 134.

Радники національного рівня взяли участь у засіданні Кластеру з питань презентації проекту закону України "Про прощення". Також було надано допомогу в організації зустрічі ректора Херсонського національного технічного університету та педагогічного колективу Донецького національного технічного університету. Предметом зустрічі є строки та інші організаційні питання, пов'язані з переміщенням кафедри комп'ютерної інженерії (яка на сьогодні знаходиться в місті Покровськ Донецької області) до Херсонського національного технічного університету. Зустріч заплановано на середину квітня 2018 р.

У Донецькій області радники проводили зустрічі з органами місцевого самоврядування, з керівниками та працівниками УПСЗН, управлінь ПФУ області, з органами місцевої виконавчої влади, депутатами, представниками міжнародних організацій, правоохоронними органами та ін. У місті Краматорськ взято участь у Форумі "East growth: бізнес і громадськість – ефективне партнерство".

У Луганській області радниці долучилися до круглого столу громадської організації (далі – ГО) Інститут демократії імені Пилипа Орлика на тему: "Як відбувається інтеграція переселенців у місцеві громади: досвід Луганщини"; загальної зустрічі з питань гуманітарної координації у Луганській області; зустрічі з представниками громадянського суспільства у регіональному обговоренні другої хвилі Індексу соціальної згуртованості та примирення для східної України; робочої зустрічі з представниками Северодонецького офісу благодійного фонду (далі – БФ) "Право на захист"; стратегічного семінару з інклюзивного місцевого розвитку за ініціативи Програми розвитку ООН та ООН Жінки. Також радниці взяли участь у щомісячній робочій зустрічі Управління з координації гуманітарних питань ООН. Було взято участь в інтеграційному заході для ВПО "Публічний звіт перед громадою" ГО "Центр суспільного розвитку "Дієва громада".

У Харківській області радниця взяла участь у робочій зустрічі та презентації індексу соціальної згуртованості з Дитячим фондом ООН та департаментом соціального захисту населення Харківської ОДА; семінарі від Фонду народонаселення ООН "Посилення міжвідомчого реагування у сфері протидії та запобігання домашньому насильству та насильству за ознакою статі: впровадження нового законодавства та оновлення чинних механізмів його реалізації"; семінарі для Департаменту соціального захисту населення та 42 районних УПСЗН Харківської області на тему "Соціальний захист та зайнятість ВПО реалізація плану заходів в 2018 р.". Також радниця взяла участь в експертній зустрічі з питань поліпшення доступу ромів в Україні до реєстраційних та ідентифікаційних документів, що була організована в співробітництві з Державною міграційною службою України, Міністерством юстиції України, бюро Уповноваженого Верховної Ради України (далі - ВРУ) з прав людини та УВКБ ООН. Дана зустріч стала наступним кроком після прийняття "Одеської декларації" (рекомендації щодо подолання перешкод в доступі до реєстраційних і ідентифікаційних документів для ромів в Україні), в тому числі стосовно створення Технічної робочої групи щодо поліпшення доступу до особистих документи для ромів і встановлення нормативної бази, функцій основних залучених сторін і можливого плану дій.

У Запорізькій області радниця взяла участь як доповідачка у семінарі "Деякі питання соціального захисту ВПО" для керівників УПСЗН. Проведено діалогове коло "Громади в нових умовах: чи існує простір для взаємодії". Радниця виступила в якості фасилітатора діалогу між представниками місцевої громади, ветеранами АТО та ВПО. Результатом заходу стали ідеї спільних акцій між організаціями ВПО та учасників АТО щодо лобювання житлових питань. Радниця долучилася до підготовки та проведення акції "Невидимі виборці" з метою підтримки законопроекту №6240³ щодо виборчих прав ВПО та інших мобільних всередині країни громадян. Радниця взяла участь у консультаціях

³ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61425

"Забезпечення прав і свобод ВПО" на запрошення Регіонального центру безоплатної правової допомоги. Продовжується розповсюдження та презентації Довідника з питань звернень громадян, співавторкою якого є радниця. Також в рамках роботи з отримання базових навичок фасилітатора та медіатора заплановано проведення діалогу з представниками ЛГБТК+ спільноти, конфліктність до якої виявлено під час моніторингу конфліктної чутливості та соціальної згуртованості, проведеного Програмою восени 2017 р.

Радником у Дніпропетровській області було проведено модерацію дискусійного клубу на тему забезпечення виборчих прав ВПО на базі БФ "Карітас Донецьк"; взято участь у звітній прес-конференції "Фінал проекту підтримки бізнес-ідей ВПО та учасників АТО"; організовано координаційну зустріч співробітників районних УПСЗН міста Дніпро, обласного департаменту та місцевих НУО.

Радником у Херсонській області було проведено зустріч з представниками ГО "Аскер" та ВПО у селищі міського типу Каланчак. Радник долучився до зустрічі з представниками Секретаріату Уповноваженого ВРУ з прав людини, Меджилісу кримськотатарського народу та радником з питань національних меншин голови Херсонської обласної державної адміністрації, на якій обговорили подальшу стратегію вирішення проблеми ВПО-мусульман у лавах Збройних сил України. Також радник долучився до семінару для громад на тему: "Децентралізація та її можливості для громади. Презентація програм на 2018 рік", організатором якого була ГО "10 Квітня".

На міжнародному тренінгу в м. Ландскрона у Швеції радниця у Вінницькій області презентувала настільну соціальну гру "Переселенська блуканина". Ознайомлювалися з труднощами, що виникають у ВПО в Україні представники та представниці молодіжних НУО з 11 країн, у рамках тренінгу "Протидія расизму та радикалізму" європейської програми "Ерасмус +".

Відбулася зустріч представників Програми із заступником Міністра соціальної політики Миколою Шамбіром. Під час зустрічі були обговорені можливі шляхи розвитку співпраці, зокрема мова йшла про організацію координаційних зустрічей із представниками системи соціального захисту, ПФУ та НУО; та інформаційну підтримку й сприяння у своєчасній комунікації проблем в регіонах. Також були обговорені зауваження міністерства до проекту закону № 6692⁴.

Програмою було ініційовано та проведено разом з партнерськими організаціями сесію із стратегічного планування щодо подальшої адвокації законопроекту №6692.

Представники Програми провели зустріч із Державним секретарем Міністерства фінансів України Євгенієм Капінусом щодо верифікації даних ВПО. Досягнуто розуміння щодо шляхів удосконалення міністерством процедури верифікації через використання практичного досвіду роботи радників в регіонах.

Досягнуто принципову згоду із Секретаріатом Комітету Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму щодо необхідності проведення

⁴ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62241

комітетських слухань з актуальних питань захисту прав дітей в умовах збройного конфлікту. Актуальність зібрання обумовлюється низкою невіршених питань (незадовільний стан справ із наданням статусу дитини, що постраждала від військового конфлікту, нереєстрацією дітей, що народилися за час військового конфлікту на тимчасово непідконтрольній території і не мають документів українського зразка, тощо). Участь членів Уряду у такому форматі заходу обов'язкова за законом. Наразі Комітет визначається із можливою датою проведення такого заходу.

Протягом березня 2018 р. було 2 друковані згадки про радників та Програму та 3 телевізійні за їх участю. Окрім того, радники надали 1 коментар, взяли участь у 5 круглих столах та 2 інших медійних заходах. Також на сайті Програми <http://www.radnyk.org> було розміщено 12 матеріалів.

3.2. МОНІТОРИНГОВА ТА АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

У березні 2018 р. радники Програми провели 28 моніторингів та аналізів.

Зокрема, радники національного рівня провели аналіз тексту законопроекту щодо реабілітації полонених для підготовки зауважень від Мінсоцполітики. Було написано аналітичну довідку щодо ЄІБД ВПО та програмного продукту, який використовувався до введення в експлуатацію ЄІБД ВПО.

У Донецькій області проведено моніторинги роботи УПСЗН. Було виявлено потребу у додатковому роз'ясненні багатьох питань щодо ВПО. Також відбувся моніторинговий візит до КПВВ "Майорськ" та логістичного центру у складі комісії ОДА.

Радницею у Харківській області проведена оцінка Департаменту соціального захисту населення Харківської ОДА за напрямом "Взаємодія з громадськістю".

У Дніпропетровській області проведено поточний моніторинг конфліктної чутливості діяльності органів влади. Радником було організовано виїзну консультацію до Кам'янського міського УПСЗН та місць компактного проживання ВПО, що надало змогу надалі підтримувати недопущення порушень прав ВПО, а також бути в курсі актуальних тенденцій в області.

Радниками регіонального рівня було проведено дослідження за участю представників НУО та ВПО з метою оцінки перспектив розвитку системи соціальної допомоги ВПО. Всього було проведено 24 фокус-групи в областях, що охоплюються Програмою.

3.3. НОРМОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

Радник національного рівня Мінсоцполітики підготував аналіз впливу скасування постанови Кабінету Міністрів України (далі - КМУ) №365⁵ на виплату адресної допомоги та пенсійних виплат ВПО та пропозиції щодо гармонізації правових норм у випадку такого рішення.

⁵ <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/365-2016-%D0%BF>

Радниця у Київській області та місті Києві взяла участь у підготовці наказу Міністерства охорони здоров'я України "Про затвердження Порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти"⁶. Також результатом майже дворічного лобювання радницею змін до програми "Турбота. Назустріч киянам" стало видання Наказу Департаменту соціальної політики №13 "Про внесення змін до Порядку забезпечення киян ортопедичним взуттям та ортопедичними устілками, засобами особистої гігієни, шапочками для купання лежачих хворих"⁷. До переліку документів, які необхідно подати громадянам для отримання вищеперерахованих засобів внесено довідку ВПО, в якій зазначено фактичне місце проживання в місті Києві. А це означає, що тепер ВПО, що мешкають в столиці, матимуть доступ до засобів гігієни, аналогічний до місцевих жителів.

IV. АНАЛІЗ ЗВЕРНЕНЬ ЗВІТНОГО ПЕРІОДУ

У березні 2018 р. радниками було надано 982 консультації для службовців та представників неурядових організацій. 279 ВПО (з них – 72% жінок) отримали інформацію щодо можливостей та програм для переселенців в регіонах. Службовцям за звітний період всього було надано 764 консультації. А представникам неурядових організацій - 218 консультацій (див. Таблицю 1).

Таблиця 1. Розподіл консультацій за типом неурядових організацій, кількість наданих радниками консультацій

Національні організації	144
Міжнародні організації	74
Всього	218

Найбільше консультацій стосувалося питань призначення соціальних виплат (239 звернень) та призначення пенсій (220 звернень) (див. Таблицю 2).

⁶<https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proekt-poryadku-zarahuvannya-vidrahuvannya-ta-perevedennya-uchniv-do-derzhavnih-ta-komunalnih-zakladiv-osviti-dlya-zdobuttya-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti>

⁷ <http://dsp.kievcity.gov.ua/files/2018/3/30/zmini301201813.PDF>

Таблиця 2. Динаміка розподілу консультацій за типами запитів за 2018 рік, кількість наданих радниками консультацій

	Січень	Лютий	Березень
Роз'яснення щодо послуг ПАТ "Державний ощадний банк України"	42	48	35
Процедури верифікації та фізичної ідентифікації	385	237	119
Оформлення довідки ВПО	242	259	126
Призначення соціальних виплат	397	628	239
Призначення пенсій	331	344	220
Захист прав дітей	79	67	28
Взаємодія з правоохоронними органами	42	27	15
Інше	292	265	200

Радниками національного рівня Мінсоцполітики надавалися консультації та роз'яснення фахівцям територіальних органів соціального захисту населення та працівникам Мінсоцполітики. Переважна більшість дзвінків від працівників територіальних органів надходила з Київської області. Разом з тим, надходили питання й з Івано-Франківської, Миколаївської, Житомирської, Чернівецької та Донецької областей. Питання переважно стосувалися окремих випадків застосування законодавства щодо статусу ВПО та права на соціальну допомогу. Переважна більшість питань, що надходять до Мінсоцполітики, стосується проблеми забезпечення житлом ВПО. Разом з тим запити до Мінсоцполітики свідчать про дедалі частіше звернення ВПО до органів судової влади для захисту своїх прав, насамперед через надмірний контроль впроваджений постановою КМУ №365 і порушення пенсійних прав ВПО та мешканців тимчасово непідконтрольних територій. На постійній основі надавалися консультації фахівцям Мінсоцполітики щодо правового обґрунтування відповідей на запити інших органів влади, а також звернення громадських організацій, представників ЗМІ. Ряд питань стосувався процесуального провадження в адміністративних судах по справах за участю ВПО.

Радниця національного рівня МТОТ допомагала в написанні проектів листів на звернення громадян, які надходять на адресу Міністерства. Надавалися консультації працівникам МТОТ з питань соціального захисту ВПО.

В деяких районах Київської області виявлено системну проблему – в рішеннях комісій прописується дата відновлення виплати пенсії ВПО та вказується дата звернення. Продовжується робота задля усунення цієї проблеми. Сталими залишаються звернення щодо відмови у призначенні адресної допомоги дітям, які отримали паспорт вже після переміщення.

У Донецькій області найбільш актуальними питаннями були: особливості пенсійного забезпечення ВПО, верифікація ВПО, розгляд судових справ за зверненнями ВПО та позовів до ВПО.

У Луганській області проводились консультування спеціалістів соціального захисту та ПФУ в області з питань надання статусу ВПО, видачі довідок ВПО, права громадян з числа ВПО на отримання адресної допомоги за різних обставин, виконання рішень місцевих судів.

Радниця у Харківській області надавала консультації працівникам Департаменту соціального захисту населення Харківської ОДА та Харківської міської ради, районним УПСЗН Харківської області, а також ВПО.

У Запорізькій області консультації надавалися працівникам системи соціального захисту, які стосуються переважно розпорядження КМУ №1085-р⁸, порядку контролю за соціальними виплатами та процедури поновлення виплат за скасованими довідками ВПО.

У Дніпропетровській області основні теми, з яких проводились консультації службовцям стосувались некоректної роботи ЄІБД ВПО, відсутності доступу до неї, роз'яснень чинної нормативно-правової бази (багато питань стосовно постановки ВПО на облік та призначення адресної допомоги).

Радник у Херсонській області продовжував роботу з надання послуг та консультацій органам соціального захисту, місцевим органам влади та НУО. Тематика звернень в цьому місяці в більшості стосувалася складнощів отримання довідки ВПО дітьми, які мають паспорт нового зразка (ID карту) без зазначення місця реєстрації.

⁸ <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1085-2014-%D1%80>

V. ВИСНОВКИ, РЕКОМЕНДАЦІЇ

Недостатність фінансування державної програми "Доступне житло" суттєво не змінює становища із забезпеченням ВПО житлом. Водночас внесення змін до постанови КМУ №422⁹ (щодо доступу ВПО до обліку осіб, які потребують забезпечення тимчасовим житлом) за відсутності самих фондів тимчасового житла не змінює стан вирішення питання по суті.

Після підписання Президентом України закону №7163¹⁰ щодо деокупації та реінтеграції Донбасу доопрацювання підзаконних нормативних актів з метою приведення їх у відповідність до закону не здійснюється, що посилює невизначеність правового становища ВПО у ряді питань реалізації їх базових прав.

Під час моніторингу потреб працівників УПСЗН було виявлено їх прагнення отримувати знання та навички для своєї професійної діяльності, обмінюватись досвідом та спілкуватися з колегами з інших регіонів України. Більшість опитаних бажає частіше брати участь у додаткових навчальних заходах з їх професійної проблематики. Наразі, Програма розглядає можливість проведення додаткових тренінгів для УПСЗН у рамках своїх поточних активностей.

⁹ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/422-2008-%D0%BF>

¹⁰ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62638